

SECCIÓ OFICIAL I
DE NOTÍCIES

ACTA DE L'ASSEMBLEA GENERAL ORDINÀRIA DEL DIA 27 DE FEBRER DE 2018

Essent les 19.30 h del dia abans indicat, es reuneixen a la seu de la Societat Arqueològica Lul·liana (SAL) els socis següents, Srs.:

Alomar Garau, Gabriel / Antich Guasp, Jerónima / Barceló Crespi, Maria / Bestard Cladera, Bartomeu / Capellà Galmés, Miquel Àngel / Cerdà Garriga, Magdalena / Cerdà Martín, Mateu / Colom Arenas, Carme / Cortès Forteza, Santiago / Cotoner Cerdó, Luisa / Danús Burguera, Miquela / Deyá Bauzá, Miguel José / Escalas Sucari, Sebastián / Ferrer Socias, Mateu / Fiol i Tornila, Pere / Font Jaume, Alexandre / Garí Pallicer, Miguel Gabriel / Mas Forners, Antoni / Mata Femenia, Jaume de / Morell Cotoner, Jerónimo / Obrador Colom, Miquel / Ortega Villoslada, Antonio / Payeras Capó, Damià / Payeras Coll, Antoni / Pérez-Villegas Ordovás, Pablo / Picornell Galeote, Bernat / Pieras Salom, Gabriel / Planas Rosselló, Antonio / Pons Cortès, Antoni / Ramon Estrany, Jaume Xavier / Riera Frau, María Magdalena / Riutort Taberner, Sebastià / Roman Quetglas, Júlia / Seguí Beltrán, Andreu / Segura Bonnín, Maria Antònia / Vaquer Bennassar, Onofre / Vidal de Villalonga, Fernando / Vidal Rodríguez, Damià / Villalonga Morell, José Francisco de / Zaforteza Calvet, José

El president, Sr. Antoni Planas Rosselló, dóna la benvinguda i agraeix l'assistència dels socis a aquesta assemblea i a la missa prèvia presidida per Mn. Santiago Cortès Forteza i concelebrada per Mn. Pere Fiol i Tornila, a la capella del Sagrari de la basílica de Sant Francesc.

1. Lectura i aprovació de les actes de les assemblees del 2017

Per renúncia al càrrec, per raons laborals, de la Sra. Carme Coll, el secretari accidental, Sr. Sebastià Riutort Taberner, llegeix les actes de les assemblees generals, ordinària i extraordinària, del dia 21 de febrer de 2017, les quals són aprovades per assentiment.

2. Informació de la presidència

El Sr. Planas exposa que la Societat ha continuat amb la tònica habitual dels darrers anys. La confecció i coordinació del Bolletí suposa un dels majors esforços, tant pel que fa a la rebuda dins termini dels articles, com a la coordinació de la publicació final per part del consell de redacció.

Les activitats principals han estat: quatre presentacions de llibres, sis conferències de temàtica variada, a càrrec de reconeguts especialistes i el cicle de visites, coordinat per la Doctora Maria Barceló, en aquesta ocasió a tres possessions i una, al final del curs, als espais de la mort del Convent de Sant Francesc de Ciutat.

El 2017 ha continuat la col·laboració amb diferents entitats, amb cessions temporals dels fons de la col·lecció de la SAL.

El President recorda novament la minsa capacitat econòmica de la SAL doncs els únics ingressos provenen de les quotes dels socis i és complicat reduir les despeses.

Finalment, el President exposa que pensa que gran part dels socis desconeixen la seu de la SAL. Aprofita l'ocasió per convidar-los a visitar-la.

3. Memòria de les activitats realitzades durant l'any 2017 i projectes per al 2018

A continuació el Sr. Antoni Planas explica les activitats realitzades al llarg del 2017:

Presentacions de llibres

El dia 31 de gener, es va presentar el llibre del Dr. Valentí Valenciano, *El camí de Mallorca a la Modernitat. Reacció i revolució a Mallorca, 1814-1823*. Hi participaren Joan Muñoz (director d'Edicions UIB), Catalina Martorell (Illa Edicions), l'historiador Pere Fullana i l'autor. També es va comptar amb la presència de Francina Armengol, Presidenta del Govern de les Illes Balears i de Llorenç Huguet, rector de la UIB.

El dimarts 11 d'abril es féu la presentació del llibre, *Bernat Vidal i Tomàs i el quinzenal Santanyí*, obra d'Isabel Vidal Munar. La presentació fou a càrrec de Joan Mas i Vives, catedràtic i codirector de la Biblioteca Miquel dels Sants Oliver (Publicacions de l'Abadia de Montserrat i de la Universitat de les Illes Balears) i de l'autora.

El dia 6 de juny, es va presentar la novel·la històrica de Jaume Sastre Moll, amb el títol, *Entre l'honor i la fidelitat*, narració històrica del període 1340-1350 a Menorca, va ser presentada pel Dr. Eduardo Pascual Ramos.

El dimarts 28 de novembre, es presentà el llibre *El comerç marítim de Mallorca a la primera meitat del segle XVII* (El Tall Editorial, 2017), original del Dr. Onofre Vaquer Bennassar. La presentació va ser a càrrec del Dr. Josep Juan Vidal, catedràtic d'Història Moderna, editor de l'obra, i del propi autor.

Conferències

La primera activitat del 2017 va ser la conferència impartida dia 24 de gener pel Dr. Xavier Margais amb el títol, "Apunts sobre la història del moviment esperantista de Mallorca", presentat pel Dr. Nicolau Dols.

El dia 7 de març va tenir lloc a la casa la conferència de Wilfrid Tannous, becari de la Universitat d'Estrasburg, sobre "Els mariners a Mallorca al segle XIV. Historiografia, fonts i perspectives d'investigació".

El dia 21 de març, nova conferència a càrrec del nostre consoci Plàcid Pérez Pastor sobre, "Les cavalleries armades de Mallorca: origen i evolució (1230-1276)".

La següent conferència fou pronunciada el dia 4 d'abril, per la senyora Mayda de Quiroga y Conrado amb el títol "La clausura femenina en Mallorca 1300-1626. El largo camino hacia la invisibilidad".

El dia 24 d'octubre, Antoni Mas Forners va parlar sobre "Mercaders, bisbes, juristes, cavallers i procuradors reials d'ascendència pagesa: la família Albertí de Santa Margalida".

La darrera conferència de l'any es va celebrar el dia 12 de desembre, amb el títol "La pesta de Son Servera de 1820: D'epidèmia antiga a factor de modernització", impartida pels Drs. Isabel Moll Blanes i Pere Salas Vives.

Visites Culturals

El mes de maig s'ha fet amb molt d'èxit de participació el tradicional cicle de visites dedicat aquest 2017 a les possessions. S'han visitat Son Joan Arnau de Lloret (16 de maig), acompanyats pel consoci Andreu Ramis Puigròs, també s'ha visitat Els Oloros d'Artà i la Torre de Canyamel (30 de maig), i Son Reus de Randa (5 de juny).

El mes d'octubre, dia 3, es va fer la visita al Molí del Dimoni (La Real), interessant molí fortificat que ha estat recentment restaurat pel Consell de Mallorca. Va guiar la visita el seu propietari Dr. Antoni Aguiló Lluna.

El dimarts dia 7 de novembre es va fer una visita sobre els espais de la mort en el convent de Sant Francesc, a càrrec de la Dra. Maria Barceló Crespí, que va explicar diversos aspectes de les actituds i rituals davant la mort dels habitants de la Ciutat de Mallorca baixmedieval.

Conservació

El 2017 també s'ha autoritzat la petició del Museu de Mallorca per a restaurar vint-i-una peces de pedra, propietat de la SAL, que van dels segles I al XIII. La intervenció l'ha realitzada el Sr. Alfredo Álvarez Arranz, el qual ja ha restaurat altres peces de la nostra propietat.

Reproduccions i peticions dels fons de Can Aguiló

Durant l'estiu s'ha fet el préstec d'un retrat de José Ramis d'Ayreflor Sureda a l'Ajuntament de Sencelles per a una exposició temporal en el seu arxiu.

També s'ha atès la petició de l'Ajuntament de Palma que ha demanat reproduir el retrat d'Antoni Despuig, que es troba dipositat al Castell de Bellver, per a la publicació del catàleg del fons escultòric de la col·lecció Despuig d'Escultura Clàssica, a càrrec de la Dra. Manuela Domínguez.

El Museu de Mallorca ha sol·licitat permís de préstec de la peça *Predicació de Ramon Llull* de Joan Desí per a l'exposició *Cisneros. Arquetipo de Virtudes, espejo de Prelados* a la catedral primada de Toledo entre els mesos d'octubre de 2017 i gener de 2018. Encara que finalment aquesta obra no s'ha exposat.

També s'ha fet el mes de desembre el préstec del retrat a l'oli del Jesuïta Jeroni Nadal (1507-1580), per a l'exposició *La ciutat de Sant Alonso: Palma en el trànsit del segle XVI al XVII*, comissariada pels nostres consocis Jaume Llabrés i Aina Pascual, en el Convent de les Caputxines de Palma.

Restauració de dues pintures del segle XVI

Entre abril i desembre la restauradora i consòcia Francisca Jaén Pareja, va restaurar desinteressadament dues petites taules de la col·lecció de la SAL conservades a la seu de Can Aguiló. Les peces representen les pintures de *Santa Catalina d'Alexandria* i *Sant Antoni Abad*, inventari 33 i 34 respectivament. Són dues taules, d'escola mallorquina, que formaven part d'un retaule. S'ha desinfectat i consolidat la fusta, s'ha procedit a la fixació de la policromia, neteja, reintegració cromàtica lleu i a un envernissat de protecció.

A continuació el president anuncia les activitats previstes per a l'any 2018:

Es preveu la publicació del número 74 del *Bolletí*. Recorda que el termini de presentació d'originals és el 31 de maig, animant als autors a complir aquest termini per facilitar la feina a tots. Està previst també continuar amb les conferències a mesura que es rebin noves propostes. Per altra banda, el cicle de visites ja té una proposta damunt la taula: la visita al Museu Bíblic guiats pel canonge Mn. Francesc Ramis. Es continuarà amb el cicle de visites de primavera.

El President informa que s'està treballant en la declaració d'Interès General de la SAL. Aquest reconeixement administratiu té alguns requisits burocràtics com el fet de tenir elaborat un pla general comptable, un mínim de dos anys. S'hi està fent feina. També cal comptar amb un important patrimoni, fet més que evident en el cas de la Societat Arqueològica Lul·liana, a més d'altres requeriments en els quals treballaran alguns membres de la Junta de Govern.

El President recorda que els socis de la SAL tenen dret a visitar gratuïtament el Museu de Mallorca. Aquest fet es basa en la pertinença de la SAL al patronat del museu i a l'existència d'un conveni dels anys 60. El President exposa que ambdós instruments ja no estan en vigor, a més de ser irrecuperables, doncs hi ha membres dels qui signaren el conveni original que ja no existeixen. En tot cas, el President informa que la junta té previst visitar al nou director, Sr. Bartomeu Salvà Simonet i treballar en la redacció d'un nou conveni adaptat als nostres temps.

Becari

Aquest any 2017 ha continuat treballant amb nosaltres el becari Marc Salom Rullan, estudiant del grau d'Història a la UIB.

Presentació BSAL 73

Tot seguit, el Sr. Miquel Àngel Capellà presenta el BSAL 73. Agraeix la feina del director el Dr. Miquel J. Deyà. També, i molt especialment al consell de redacció, consell assessor i als vint-i-cinc assessors externs, col·laboradors desinteressats que contribueixen a fer que els articles tinguin una molt bona qualitat i els errors d'edició s'hagin reduït a la mínima expressió. Aquesta edició s'han publicat tretze articles dels divuit rebuts, dos queden pendents i dos foren considerats inadequats. Explica que la coberta d'aquesta edició presenta una reproducció fotogràfica del Fons Virenque, titulada: "Composició amb tres bronzes antics", publicada com a part de la làmina número 345 del volum 12 del BSAL (1908-1909), p. 181. Torna a recordar la importància de lliurar els articles dins el termini, dia 31 de maig. També comunica l'acord de la Junta de Govern que, a partir d'ara, les recensions a publicar les decidirà el Consell de redacció i no seran a proposta d'alguns autors, com s'havia acostumat a fer fins ara. Finalment, exposa que el volum consta de deu monografies, tres documents, dues recensions i l'habitual secció oficial de notícies de la societat que conté les necrològiques del Dr. Víctor Guerrero, Dr. Gabriel Llopart, Dr. Alberto López Mullor, Dr. Antoni Mut i Pilar Sastre.

4. Moviments de socis

El secretari accidental, Sr. Riutort, llegeix el moviment de socis del 2017.

Altes

1381 Museu Cosme Bauçà (Felanitx) / 1382 Antonio Oliver Moragues / 1383 Fernando Vidal Villalonga Ramis de Ayreflor / 1384 Inés Calderón Medina

Baixes

Baixes per defunció:

Antoni Mut Calafell / Jaume Fiol Gual / Gabriel Llompart Moragues

Baixes voluntàries:

Daniel Feliu Sastre / Faust Frau Camacho / Rafel Alexandre Ballester Riutort / Antoni Guiscafré Siquier / Hortensia Blanco Sánchez / Joan Fullana Juan / *Escuela de Turismo*

El President dedica unes breus paraules de rememrança als socis difunts.

5. Balanç econòmic, estat de comptes i pressupost per al proper exercici

Per malaltia del tresorer Sr. Antoni Vallespir, el tresorer accidental, Sr. José de España, informa dels comptes dels exercicis 2016 i 2017:

Cobraments	2016	2017
Quotes socis	16.700,00	16.653,00
Venda de publicacions	26,00	55,00
Fotocòpies	2,35	2,40
Subvencions	0,00	0,00
Donatius	0,00	497,00
Activitats	0,00	0,00
Reintegraments	0,00	0,00
Altres	290,00	0,00
	17.010,35	17.208,00

Pagaments	2016	2017
Aigua	243,67	245,78
Electricitat	472,37	437,21
Telèfon	703,85	674,68
Beques	2.271,29	1.824,04
Seguretat social	413,79	399,26

SECCIÓ OFICIAL I DE NOTÍCIES

IRPF	0,00	160,19
Despeses oficina	784,95	889,86
Despeses neteja	1.624,49	1.425,52
Rebuts tornats	1.620,00	1.717,08
D. Devol	357,43	93,17
D.Cobraments	533,63	812,40
Impremta	4.406,08	4.859,52
Manteniment comptes	137,49	
Impostos	1,994,98	2.316,65
Rebut Coordinadora		125,00
Subscripció CECEL (4 anualitats)		800,00
D. Activitats	220,25	0,00
Inversions	386,00	391,00
D. Conservació	275,09	173,73
Pàgina web/internet	275,09	173,73
	16.445,36	17.795,09

Saldo inicial	2016	2017
BMN	13.171,19	10.937,58
CaixaBank	31.303,83	33.862,58
Caixa efectiu	146,44	263,79
	44.621,46	45.063,95

Saldo final	2016	2017
BMN	10.937,58	13.027,50
CaixaBank	33.862,58	31.449,16
Caixa efectiu	263,79	0,20
	45.063,95	44.476,86
Resultat de l'exercici	572,99	-587,09

6. Assumptes de tràmit

No hi ha assumptes de tràmit.

7. Torn obert de paraules

La senyora Miquela Danús Burguera proposa, en relació amb l'oferta del President perquè els socis coneguin la seu, que les visites podrien ser comentades. Diu que el Dr. Antoni Marimon en fa una de visita amb alumnes i, que tal vegada, els mateixos socis coneixedors es podrien encarregar d'organitzar-les.

La senyora Maria Barceló anuncia que segueix cercant temàtiques per a futures conferències i seminaris.

El senyor Miquel J. Deyà manifesta públicament l'agraïment al secretari de publicacions, el senyor Miquel Àngel Capellà, per la feina que fa per tal que el Bolletí, any rere any, millori en les qualificacions. Amb aquesta finalitat es sol·liciten un mínim de dos avaluadors per article, fet que multiplica les tasques de coordinació. Per aquest motiu torna a recordar la necessitat que els autors lliurin els originals, com a màxim, el 31 de maig. Deyà recorda que el darrer mes el senyor Capellà té una gran càrrega de feina perquè el Bolletí pugui veure la llum puntualment.

Finalment, la senyora Maria Antònia Segura demana al senyor Sebastià Riutort si pot exposar a l'assemblea el projecte de seminari sobre arxius municipals del qual s'ha parlat a algunes juntes de govern recents. Sebastià Riutort comunica que s'està treballant amb diferents arxivers, preferentment de l'àmbit municipal, per a la celebració d'un seminari sobre arxius municipals. S'han fet algunes reunions prèvies però encara no hi ha programa ni dates fixades.

Essent les 20.20 h, sense més temes que tractar, el president agraeix la presència de tots els socis assistents a aquesta assemblea i aixeca la sessió, de la qual, com a secretari accidental, estenc aquesta acta.

VIDA DE LA SOCIETAT. ANY 2019

Moviment de socis

Altes

1388 Ramon Català Ribó / 1389 Elena Tomás-Verdera Cosmelli / 1390 Joana Maria Borràs Riera / 718 Maria Massanet Gili [la junta de govern acordà mantenir el número original a la consòcia novament inscrita] / 1391 Catalina Ferrer Nadal / 1392 Núria Lluïl Umbert / 1393 Maria Beatriu Zamorano Galmés / 1394 Gregori Rechach Cañabate / 1395 Antònia Purificació Reig Morro / 1396 María Zaforteza Dezcallar / 1397 Joaquín Francisco Cotoner Fuster / 1398 Pilar Zaforteza Fortuny / 1399 Luis Blanes Font / 1400 Francisco Le-Senne Cotoner / 1401 Pablo José Alcover Cateura / 1402 Matías Escalas Vicens.

Baixes

Baixes per defunció:

Antoni Vallespir Bonet

Baixes voluntàries:

Jaume Bover Pujol / Francesc Fenoy Carreres / Pedro de Montaner Alonso

Assemblea general

L'any 2019 l'assemblea general ordinària de socis se celebrà a la nostra seu el dimarts 26 de febrer. La missa prèvia fou presidida per Mn. Francesc Vicens i concelebrada per Mn. Santiago Cortès Forteza, vicepresident de la SAL i Mn. Pere Fiol Tornila, a la capella del Sagrari de la Basílica de Sant Francesc, devora la capella de la Puritat, que allotja el sepulcre del Beat Ramon Lluïl.

Tot seguit, se celebrà l'assemblea general extraordinària de socis per tal de procedir a l'elecció de la nova junta de govern. S'aprovà per assentiment l'única candidatura presentada.

BSAL 74 (2018)

En el marc de l'assemblea general ordinària de socis, el 26 de febrer, es va fer la presentació i entrega del *Bolletí de la Societat Arqueològica Lul·liana* del 2018, número 74. La coberta d'aquesta edició presenta un detall de la fotografia titulada "Objetos de cerámica hallados en Son Sunyer, Mallorca, 1908" Fot. E. García, passeig del Born, sucursal de A. E. i F dits Napoleón. Barcelona, pertanyent al fons fotogràfic de la SAL. El volum consta de deu monografies, dos documents, dues recensions i l'habitual secció oficial i de notícies de la societat.

Presentacions de llibres

El 28 de maig tingué lloc la presentació del llibre *La recuperació de l'arxiu del Jutjat de Pau de Sant Llorenç* (9/10/2018-14/01/2019), de Catalina Ferrer, Núria Llull, Maria Massanet, Gori Rechach, Sebastià Riutort i Beatriu Zamorano, amb el pròleg d'Isabel Moll. La presentació anà a càrrec de la Dra. Isabel Moll Blanes amb la intervenció dels autors i del batle de Sant Llorenç des Cardessar, senyor Mateu Puigròs Sureda.

El dimarts 10 de desembre, tinguérem l'honor d'acollir la presentació en un sol acte dels deu primers volums de la col·lecció de l'Institut d'Estudis Hispànics de la Modernitat de la UIB, publicats per l'Editorial Sínderesis sota la direcció del nostre consoci Dr. Jaume Garau. Es presentaren, entre d'altres, diversos estudis de temàtica lul·liana i l'edició de les *Visites Ad Limina* dels bisbats de les Balears, magna obra del nostre consoci P. Josep Amengual Batle. L'acte comptà amb la presència del Bisbe de Mallorca, Mons. Sebastià Taltavull, el Rector de la UIB, Dr. Llorenç Huguet i els autors Dr. Josep Amengual Batle, Dr. Gabriel Amengual Coll, Dr. Rafel Ramis Barceló, Dr. Francisco J. García Pérez i Dr. Jaume Garau Amengual.

Conferències

El 29 de gener, la filòloga i escriptora Rosa Planas Ferrer, pronuncià la conferència titulada, "Sor Anna Maria del Santíssim Sagrament. La descoberta d'una mística i d'una escriptora".

El 12 de febrer, la Dra. Inés Calderón Medina, impartí la conferència titulada, "O infante don Pedro que conquistou Mayorcas. Imagen y memoria en las fuentes ibéricas medievales".

El 2 d'abril, el catedràtic de Filologia Catalana de la UIB, Dr. Gabriel Ensenyat Pujol, pronuncià la conferència titulada, "Ausiàs March, el príncep de Viana i Josep Maria Quadrado".

El 18 de juny, el Dr. Jordi Hernández-Gasch, membre de l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica i director de les excavacions, pronuncià la conferència titulada, "60 anys de descobertes a la necròpolis de Son Real".

El 15 d'octubre, el Dr. Bartomeu Vallori Márquez, arqueòleg, membre de l'Equip de Recerca Arqueològica i Arqueomètrica de la UB, pronuncià la conferència amb el títol, "Palma ciutat romana. Història, arqueologia i topografia".

El 29 d'octubre, la medievalista Victòria A. Burguera i Puigserver (UIB/IMF-CSIC Barcelona), impartí la conferència titulada, "La redempció de captius a la Mallorca baixmedieval: entre el negoci privat i la caritat popular".

El 12 de novembre, la Dra. Maria Barceló i Crespi, Catedràtica d'Història Medieval de la UIB, pronuncià la conferència, "Actituds i rituals davant la mort a la ciutat de Mallorca baixmedieval".

Finalment, i com a cloenda d'aquest curs, el dia 19 de novembre, el Dr. Miquel J. Deyà Bauzà impartí la conferència titulada, "Josep Maria Quadrado i els paradigmes historiogràfics del segle XIX".

Visites culturals

El 19 de març, visita al Museu "Madre Alberta", a la casa mare de les monges de la Puresa (Carrer de la Puresa, 12, de Palma). De la mà de Sor Francisca Arbona visitarem les instal·lacions del col·legi, utilitzat fins a 1972, així com altres estances relacionades amb Madre Alberta, a més del Museu de Ciències Naturals, entre d'altres.

El 7 de maig, visitarem la possessió d'interès vitivinícola, Son Bordils, en el terme d'Inca. Ens guià la visita el seu propietari i director de l'explotació, el senyor Ramon Coll.

El 14 de maig fou Felanitx el destí de la visita. En concret, visitarem l'església parroquial de Sant Miquel i el convent de Sant Agustí guiats pel rector de Felanitx, Mn. Josep Cerdà i el soci d'honor Ramon Rosselló Vaquer.

El 21 de maig, visitarem la possessió Monnàber, del municipi de Fornalutx. Ens hi acompanyà el nostre amic i consoci Plàcid Pérez Pastor.

El dia 11 de juny, de la mà de la Dra. Mercè Gambús Sáiz, professora titular d'Història de l'Art a la UIB, tinguérem ocasió de realitzar una visita comentada al programa simbòlic de les pintures murals del claustre del convent de Sant Bonaventura de Lluçmajor.

El dia 17 de setembre visita a la possessió Alfàbia, de Bunyola, visitant el valuós patrimoni que atesora i els seus jardins.

Finalment, l'1 d'octubre el cicle de visites d'aquest 2019 acabà als jaciments prehistòrics de Na Nova i el poblat dels Baus (Es Rafal des Porcs, Santanyi). En aquesta ocasió ens acompanyaren l'arqueòleg Jaume Cardell Perelló i els experts santanyiners Cosme Aguiló i Antoni Mestre.

Congrés

La Societat Arqueològica Lul·liana va col·laborar en la celebració del *Congreso Internacional de Jóvenes Investigadores*, celebrat els dies 28 i 29 de novembre sota el títol **[Re] construyendo vidas: Perspectivas Biográficas en la Edad Moderna**. Les sessions matinals se celebraren a l'Arxiu del Regne de Mallorca i les vespertines a la nostra seu del carrer Montí-Sion.

INFORMACIÓ SOBRE EL SISTEMA D'AVALUACIÓ DEL BSAL

Ateses les manifestacions realitzades pel Dr. P de Montaner al seu article publicat a la revista *Memòries de la Reial Acadèmia Mallorquina d'Estudis Genealògics, Heràldics i Històrics*, 28, 2018 volem fer constar el següent:

L'any 2011 la Junta de Govern de la Societat decidí que el Bolletí havia de fer un esforç per a situar-se en la millor posició possible en els diferents rànquings de les revistes científiques espanyoles d'Arts i humanitats. La revista té per objectiu, des dels seus orígens, la publicació de treballs científics relatius a la Història de les Illes Balears en qualsevol dels seus períodes o àmbits temàtics, essent la tercera revista d'Història més antiga d'Espanya i, per aquesta raó, no podia quedar al marge dels processos de validació de les revistes científiques de la seva categoria. No adaptar-se a aquests canvis, comportava la seva marginalitat i una pèrdua progressiva de rellevància historiogràfica immerescuda. S'ha de tenir present també que la SAL és un centre vinculat al CSIC a través de la CECEL i que, en alt grau, la seva revista ha de seguir els estàndards de les publicacions científiques d'aquests centres.

El procés d'adaptació es realitzà fent consultes a experts i analitzant una àmplia bibliografia sobre la qualitat editorial que es pot resumir en les següents publicacions:

DELGADO LÓPEZ-CÓZAR, E.; RUIZ-PÉREZ, R.; JIMÉNEZ-CONTRERAS, E.: *La Edición de Revistas Científicas. Directrices, Criterios y Modelos de Evaluación*, Granada, FECYT, 2006.

Guía para la evaluación de revistas impresas para su ingreso al catálogo Latindex, Madrid, CSIC, 2011.

ROMÁN ROMÁN, A. (coord.): *La edición de revistas científicas: guía de buenos usos*, Madrid, CINDOC (CSIC), 2001.

Els criteris de qualitat de les revistes, segons els sistemes vigents, s'agrupen en aspectes que remeten a la qualitat formal (edició i impressió, normalització, data de recepció i acceptació dels originals, mecanismes d'avaluació d'originals, etc.); aspectes indirectes de la qualitat (difusió en bases de dades, pervivència o prestigi històric, obertura institucional, etc.); aspectes del contingut científic (percentatge d'acceptació i refús d'originals, aparell crític, judici per parells).

L'adopció pionera a les Balears d'un sistema d'avaluadors externs al Consell de redacció, diferencià el Bolletí substancialment de la resta de les revistes científiques publicades a les illes i l'equiparà a les principals publicacions científiques d'humanitats d'Espanya. Com indica A. Roman a *La edición de revistas científicas...* l'opinió dels parells o experts «es la forma más adecuada de conocer la calidad del contenido de los trabajos científicos» i el sistema d'arbitratge considerat més adequat.

El sistema de parells cecs (*peer review*), en una revista d'una societat privada i en un territori reduït, suposa un esforç molt gran per part del Consell de redacció i de l'entorn científic que hi participa. Rep aquesta denominació, ja que cap de les parts (autors i revisors) coneixen la identitat de l'altra. Formar part de la tasca de revisió significa treballar de forma gratuïta amb competència, confidencialitat, imparcialitat, honestedat i respecte. Per a l'avaluació de tots els originals s'elabora un formulari d'avaluació amb instruccions clares i precises per als revisors. El sistema de revisió per parells cecs, així com s'ha aplicat a la revista, comporta seleccionar un revisor generalista i un expert. En cas de disparitat d'opinions, s'acudeix a un tercer avaluador o bé és la direcció de la revista qui decideix la publicació o no d'un article, en cap cas, és una decisió dels avaluadors que amb el formulari fan recomanacions al Consell de redacció. La revisió per parells és un element essencial del procés acadèmic de revisió d'originals i del debat científic sobre les hipòtesis i argumentacions de l'article. Una opinió diferent i crítica formulada per part dels revisors no és un límit a la llibertat d'expressió de l'autor, el qual té dret a un arbitratge, si el demana, i, fins i tot, a recusar alguna de les avaluacions, si no la considera ajustada. En la selecció dels experts el Consell de redacció procura ser molt meticulós evitant conflictes d'interessos i/o afinitats.

La recepció d'un original no adaptat a les normes de publicació o el lliurament fora de termini en una data posterior al 31 de maig de l'any en curs, com per exemple setembre o octubre, implica que l'article no es pot publicar aquell any i es reserva pel número següent. Tot i això es pot iniciar la fase de revisió.

El procés editorial comporta la recepció del manuscrit, la selecció de revisors per part del Consell de redacció, l'enviament als revisors, el lliurament dels informes, la comunicació motivada de la decisió editorial, la recepció de la versió modificada per part de l'autor i la seva rèplica als informes i, si és el cas, l'enviament de l'original modificat a un nou expert, i, finalment, l'acceptació definitiva o no publicació del text.

Els comentaris i opinions emesos pels avaluadors tenen l'objectiu de millorar el manuscrit i són tan confidencials com el mateix original inèdit. Per tant, originals i informes han de ser tractats amb extrema confidencialitat per part del Consell de redacció, els revisors i, per descomptat, pels autors que han decidit enviar el seu article a la revista i acceptar entrar dins el seu sistema d'avaluació. La publicació dels informes o un ús inadequat és de fet una vulneració del procés editorial i del compromís de l'autor amb la revista, equiparable a la publicació de part del text original per l'altra part.

Òbviament els responsables del procés editorial del Bolletí entenen que, una vegada rebudes les avaluacions externes, els autors enviïn els textos sotmesos a avaluació a altres revistes, sobretot, si aquestes compten amb un procediment de selecció i avaluació d'originals menys protocol·litzat.

Dr. Miguel J. Deyá Bauzá / Dr. Miquel A. Capellà Galmés
Directors del BSAL

Revisors del període 2011-2014

El Consell de redacció vol reconèixer i agrair la tasca desinteressada dels avaluadors que han participat en millorar la qualitat científica de la revista.

Dr. Antoni Amengual Colom, Universitat de les Illes Balears / Dr. Josep Amengual Batlle, Societat Arqueològica Lul·liana / Dra. Amelia Aranda Huete, Patrimonio Nacional / Dr. Gonzalo Aranda Jiménez, Universidad de Granada / Dra. Margalida Bernat Roca, Societat Arqueològica Lul·liana / Dr. Antonio Bernat Vistarini, Universitat de les Illes Balears / Dr. Macià Blázquez Salom, Universitat de les Illes Balears / Dra. Maria M. Brotons Capó, Universitat de les Illes Balears / Dra. Inés Calderón Medina, Universitat de les Illes Balears / Dra. Catalina Cantarells Camps, Universitat de les Illes Balears / Dr. Miquel A. Casanovas Camps, Arxiu Municipal de Ciutadella / Dr. Marià Carbonell Buades, Universitat Autònoma de Barcelona / Dr. Àngels Casals Martínez, Universitat de Barcelona / Dr. Jaume Coll Conesa, Museo Nacional de Cerámica González Martí / Dra. Carme Coll Font, Arxiu del Regne de Mallorca / Dra. Francesca Comas Rubí, Universitat de les Illes Balears / Dra. Rosa M. Creixell Cabeza, Universitat de Barcelona / Dr. Nicolau Dols Salas, Universitat de les Illes Balears / Dr. Joan Domenge Mesquida, Universitat de Barcelona / Dr. Josep Francesc Ensenyat Alcover, Deia Archaeological Museum and Research Centre / Dr. Gabriel Ensenyat Pujol, Universitat de les Illes Balears / Dr. Albert Estrada Rius, Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC) / Dr. Ignasi Fernández Terricabras, Universitat Autònoma de Barcelona / Dr. Pere Fullana Puigserver, Universitat de les Illes Balears / Dr. Jesús María Galech, Universitat Autònoma de Barcelona / Dra. Mercè Gambús Sáiz, Universitat de les Illes Balears / Dr. Jaume Garau Amengual, Universitat de les Illes Balears / Dr. Enrique García Riaza, Universitat de les Illes Balears / Dr. Jaime M. Garcia Rosselló, Universitat de les Illes Balears / Dra. Elvira González Gozalo, Reial Acadèmia Mallorquina d'Estudis Històrics / Dr. Jordi Hernández-Gasch, Institut Català d'Arqueologia Clàssica / Dra. Antònia Juan Vicens, Universitat de les Illes Balears / Dra. Francisca Lladó Pol, Universitat de les Illes Balears / Dr. F. Javier López Cachero, Universitat de Barcelona / Dra. Géraldine Maillat, Université de Montpellier / Dr. Eloy Martín Corrales, Universitat Pompeu Fabra / Dr. Àlvar Martínez, Universitat de València / Dr. Antoni Marimon Riutort, Universitat de les Illes Balears / Dr. Carlos Martínez Tornero, Universitat d'Alacant / Dr. Antoni Mas Forners, Universitat de les Illes Balears / Dra. Matilde Miquel Juan, Universidad Complutense de Madrid / Dr. Joan Molina Figueras, Universitat de Girona / Dra. Isabel Moll Blanes, Universitat de les Illes Balears / Dr. Vicente Montojo Montojo, Archivo General de la Región de Murcia / Dr. José Morata Socias, Universitat de les Illes Balears / Dr. Jordi Morelló Baget, Institució Milà i Fontanals, CSIC / Dra. Antònia Morey Tous, Universitat de les Illes Balears / Sr. Manuel Oliver Moragues, Arxiu Municipal de Palma / Dr. Antonio Ortega Villoslada, UNED / Dra. Sabine Panzram, Universität Hamburg / Dr. Antonio Planas Rosselló, Universitat de les Illes Balears / Dra. Natividad Planas, Université Clermont Auvergne / Sr. Carlos Quintana Abraham, Universitat de les Illes Balears / Dr. Rafael Ramis Barceló, Universitat de les Illes Balears / Dra. Maria Magdalena Riera Frau, Ajuntament de Palma / Dr. Lluís Roura Aulinas, Universitat Autònoma de Barcelona / Dr. Gabriel Seguí Trobat, Ateneu Universitari Sant Pacià / Dr. Jaume Serra Barceló, Societat Arqueològica Lul·liana / Dr. Amadeo Serra Desfillis, Universitat de València / Dra. Marta Serrano Coll, Universitat Rovira i Virgili / Dra. Francesca Tugores Truyol, Universitat de les Illes Balears / Dr. Andreu J. Villalonga Vidal, Universitat de les Illes Balears / Dra. Teresa Maria Viñolas Vidal, Universitat de Barcelona / Dr. Antoni Vives Reus, CESAG-adscribit a la Universidad Pontificia de Comillas.

BOLLETÍ DE LA SOCIETAT ARQUEOLÒGICA LUL·LIANA INSTRUCCIONS PER ALS AUTORS

I. Definició i àmbit de la revista

El *Bolletí de la Societat Arqueològica Lul·liana* té per objectiu la publicació de treballs científics relatius a la Història de les Illes Balears en qualsevol dels seus períodes o àmbits temàtics. Pot incloure estudis monogràfics, edicions crítiques de fonts i memòries d'excavacions arqueològiques. Va dirigit no solament a un públic d'especialistes en les distintes matèries sinó també a totes les persones interessades en les ciències socials, arts i humanitats.

II. Normes de publicació

- 1) Els treballs susceptibles de ser publicats hauran de ser originals i inèdits, escrits en llengua catalana o castellana.
- 2) En el primer full del treball, davall el títol, es reproduirà el nom complet de l'autor, adreça, telèfon, correu electrònic i la seva afiliació institucional (lloc de treball actual o quan l'autor es trobava en actiu en cas d'estar jubilat, projecte d'investigació oficial o esment de l'entitat científica a la qual pertany).
- 3) Els originals destinats a la secció monografies no podran excedir els 20 folis, amb un màxim de 50.000 caràcters inclosos els espais, presentats amb tipus de lletra Arial 12. En aquest límit s'inclouen les notes, taules, gràfics, fotografies i apèndix documental de tota mena. Excepcionalment el Consell de Redacció podrà acordar l'admissió de treballs de major extensió.
- 4) Els originals destinats a la secció documents no podran superar els 12 folis, amb un màxim de 30.000 caràcters. Els originals destinats a la secció notes no podran superar els 5 folis, amb un màxim de 12.500 caràcters.
- 5) Les recensions no podran superar els 4 folis, amb un màxim de 10.000 caràcters inclosos els espais.
- 6) Els treballs aniran acompanyats de dos resums, un en la llengua en la qual s'ha escrit el treball i l'altre en anglès. L'extensió mínima de cada resum és de 300 caràcters (espais inclosos) i la màxima és de 700. També s'adjuntarà un mínim de tres i un màxim de sis paraules clau en ambdós idiomes.
- 7) Els originals s'han de trametre a la redacció en dues còpies: una en paper i l'altra en suport informàtic (programa de tractament de textos Word o similar). A tots els efectes l'adreça del Consell Editorial del *Bolletí* és:

Societat Arqueològica Lul·liana
C. de Monti-Sion, 9
07001 Palma de Mallorca
Tel. 971.713.912
e-mail: bolletisal@gmail.com

8) El període de recepció d'originals acaba anualment el 31 de maig. El Consell de Redacció notificarà als autors la seva acceptació o no abans del 31 d'octubre.

9) Per tal de seleccionar els originals a publicar, el Consell de Redacció tindrà en compte la qualificació emesa per dos experts externs en la matèria tractada, als qui es lliurarà el treball sense indicació de les dades de l'autor. Els informes podran ser positius, negatius o amb indicació de les millores necessàries per a la seva publicació. En cas que siguin discordants el Consell de Redacció podrà requerir un tercer informe.

10) Els autors rebran un exemplar del volum en el qual s'hagi publicat la seva col·laboració. Les separates en paper han estat substituïdes per l'article maquetat en format pdf.

11) Només es retornaran els originals dels articles si ho demana expressament l'autor en fer-ne el lliurament.

12) El Consell de Redacció del Bolletí es reserva el dret de retornar als autors els originals enviats que no compleixin escrupolosament les normes d'estil.

13) La revista està allotjada a e-Dialnet i a la Biblioteca Digital de les Illes Balears (UIB) per a una major difusió de les investigacions. S'entén que tots els autors que remeten els seus treballs per a publicar a la revista han cedit a la Societat Arqueològica Lul·liana els drets d'explotació per a la seva difusió a través d'Internet, una vegada que l'article ha estat acceptat i publicat.

III. Normes d'estil

1) Les notes han d'anar numerades correlativament al peu de la pàgina i s'han de referenciar en el text amb números volats immediatament després de la paraula que provoca la nota o del signe de puntuació en el seu cas.

2) Quan es tracti d'un llibre que se citi per primera vegada se seguirà el següent criteri: LLINATGES (en majúscula), inicial del nom seguida d'un punt: *Títol del llibre* (en cursiva), tom o volum (si s'escau), lloc d'edició, any, número d'edició (si s'escau), p. seguida de la pàgina concreta a la que es fa referència (si s'escau). Per exemple:

FERNÁNDEZ ÁLVAREZ, M.: *Corpus Documental de Carlos V*, II, Salamanca, 1975, p. 237.

3) Quan es tracti d'un article de revista que se citi per primera vegada s'haurà de seguir el següent criteri LLINATGES (en majúscula), inicial del nom seguida d'un punt: "Títol de l'article" (entre cometes), *nom de la revista* (en cursiva), número o volum de la revista, p. seguida de la pàgina concreta a la que es fa referència (si s'escau). Per exemple:

ROSSELLÓ BOVER, P.: "El canvi de segle a la literatura de Mallorca", *BSAL*, 58, 2002, p. 16.

FONT JAUME, A.; LLABRÉS RIPOLL, R.: "La publicació de "l'Heròdot" del P. Bartomeu Pou, una llarga odissea", *BSAL*, 66, 2010, p. 173.

4) Quan es tracti d'un capítol de llibre o actes de congrés que se citi per primera vegada s'haurà de seguir el següent criteri: LLINATGES (en majúscula), inicial del nom seguida d'un punt: "Títol del treball" (entre cometes), a LLINATGES de l'editor, coordinador o director del volum, inicial del nom seguida d'un punt, entre parèntesi les abreviatures (ed.), (coord.) o (dir.) segons el cas: *Títol del llibre o actes de Congrés*, tom o volum (si s'escau), lloc d'edició,

any, número d'edició (si s'escau), p. seguida de la pàgina concreta a la que es fa referència (si s'escau):

NARBONA VIZCAÍNO, R.: "La Corona d'Aragó al segle XV: la monarquia i els regnes", a BELENGUER CEBRIÀ, E. (dir.): *Història de la Corona d'Aragó*, I, Barcelona, 2007, p. 351.

Si es tracta d'un capítol de llibre o aportació a congrés sense editor, coordinador o director se seguirà el mateix criteri emprat pels articles de revista:

SERRA PUIG, E.: "Els Països Catalans a l'època dels Àustries", *La cultura catalana del Renaixement a la Il·lustració*, Barcelona, 1997, p. 18.

RUZAFÀ GARCIA, M.: "Valencia, Granada y el Norte de África en la Baja Edad Media: relaciones de frontera en la Baja Edad Media", *Actes del XVIIIe Congrés d'Història de la Corona d'Aragó*, II, València, 2005, p. 928.

6) Si el treball té més de tres autors es posarà el primer seguit de *et alii*:

MOLAS RIBALTA, P. *et alii*: *Manual de Historia Moderna*, Barcelona, 1993, p. 217.

7) A partir de la segona cita d'un mateix treball se seguirà el següent criteri: LLINATGES (en majúscula), inicial del nom seguida d'un punt: dues o tres primers paraules del títol seguides de punts suspensius, p. seguida de la pàgina concreta (si s'escau); per exemple:

FERNÁNDEZ ÁLVAREZ, M.: *Corpus Documental...*, II, p. 237 (si es tracta d'un llibre).

ROSSELLÓ BOVER, P.: "El canvi...", p. 16 (si es tracta d'un article o capítol de llibre).

No s'utilitzaren abreviatures del tipus *op. cit.*, *ibid* o *ibidem*, *passim*, etc.

8) Les abreviatures emprades en el treball i el seu significat *in extenso* s'esmentaran en una primera nota al principi del treball.

9) A la citació de documents s'haurà d'incloure abreviatura referida a l'arxiu on es conservi, nom de la secció, número de la caixa o del lligall, foli/is amb indicació de recte o voltat o pàgina/es:

ACA, Reial Cancelleria, Reg. 4333, f. 68r-77v.

10) Les citacions textuals curtes (manco de cinc línies de text per a la prosa o un sol vers) s'han d'inserir en el cos del text, en cursiva. Les citacions textuals més llargues han d'anar fora de text, sense cometes, en cursiva, formant un bloc a part, el qual s'ha de sagnar a l'esquerra.

11) Tret dels casos que s'acaba d'esmentar, dins el text només s'ha d'emprar la cursiva en els casos dels mots i modismes estrangers. No s'utilitzaran paraules subratllades i la negreta s'emprarà exclusivament per als títols i subtítols. Per al títols dels treballs s'usarà la lletra Arial 16 i pels subtítols, si n'hi ha, el mateix tipus de lletra cos 12 en negreta.

12) Les taules i els gràfics s'han de presentar inserits en el text a més de per separat i numerats.

13) El número màxim d'il·lustracions serà de 10. Caldrà lliurar les imatges numerades en funció de l'ordre d'aparició en el text al final de l'article, acompanyades d'un llistat de peus amb una numeració que ha de coincidir amb la de les fotografies. Les imatges han de tenir una resolució de 300 ppp i lliurar-se en format JPG o TIFF i una dimensió màxima del costat major de 15 cm, essent proporcional el menor.

BOLLETÍ DE LA SOCIETAT ARQUEOLÒGICA LUL·LIANA INSTRUCCIONES PARA LOS AUTORES

I. Definición y ámbito de la revista

El *Bolletí de la Societat Arqueològica Lul·liana* tiene por objetivo la publicación de trabajos científicos relativos a la Historia de las Baleares en cualquiera de sus períodos o ámbitos temáticos. Está compuesto por monografías, ediciones críticas de fuentes y memorias de excavaciones arqueológicas. Va dirigido no sólo a especialistas, sino también a toda persona interesada en las ciencias sociales, arte y humanidades.

II. Normas de publicación

1) Los trabajos presentados para su publicación deberán ser originales e inéditos, escritos en catalán o castellano.

2) En la primera página del trabajo, por debajo del título, se especificará el nombre completo del autor, dirección, teléfono, correo electrónico y su filiación institucional (lugar de trabajo actual o en la época en que se encontraba en activo si se trata de persona jubilada, proyecto de investigación oficial o entidad científica a la que pertenezca).

3) Los originales destinados a la sección monografías no podrán superar los 20 folios, con un total de 50.000 caracteres incluyendo los espacios en blanco. Estos límites comprenden notas, tablas, gráficos, fotografías y apéndices documentales de cualquier naturaleza. Excepcionalmente y a criterio del Consejo de Redacción se admitirán trabajos de mayor extensión.

4) Los originales destinados a la sección documentos no podrán superar los 12 folios, con un total de 30.000 caracteres. Los originales destinados a la sección notas no podrán superar los 5 folios, con un máximo de 12.500 caracteres.

5) Las recensiones no podrán superar los 4 folios, con un total de 10.000 caracteres incluidos los espacios.

6) Los trabajos originales irán acompañados de dos resúmenes, uno en la lengua en que esté el trabajo y otro en inglés. La extensión mínima de cada resumen será de 300 caracteres (espacios en blanco incluidos) y la máxima de 700. También se adjuntarán un mínimo de tres y un máximo de seis palabras clave en ambos idiomas.

7) Los originales se remitirán en dos copias: una en papel y otra en formato informático (Word o similar). A todos los efectos la sede del Consejo Editorial del *Bolletí* es:

Societat Arqueològica Lul·liana
C. de Monti-Sion, 9
07001 Palma de Mallorca
Tel. 971.713.912
e-mail: bolletisal@gmail.com

- 8) El período de recepción de originales finaliza anualmente el 31 de Mayo. El Consejo de Redacción notificará a los autores su aceptación o no antes del 31 de Octubre.
- 9) La selección de los originales susceptibles de ser publicados se hará por el Consejo de Redacción, el cual tendrá en consideración los informes emitidos por dos expertos en la materia de que se trate, a los cuales se remitirá el trabajo sin los datos del autor. Dichos expertos serán externos al Consejo de Redacción. Los informes podrán ser positivos, negativos o/y indicativos de las mejoras a llevar a cabo para la publicación del original. En caso de que estos dos informes sean discordantes el Consejo de Redacción podrán solicitar un tercero.
- 10) Los autores recibirán un ejemplar del volumen en que se inserte su aportación. Las separatas en papel han sido sustituidas por el original maquetado en formato pdf.
- 11) Sólo se devolverán los originales de los trabajos si así lo solicita expresamente el autor en el momento de su entrega.
- 12) El Consejo de Redacción del Bolletí se reserva el derecho de devolver a los autores los originales enviados que no cumplan escrupulosamente con las normas de estilo.
- 13) La revista está alojada en e-Dialnet y en la Biblioteca Digital de les Illes Balears (UIB) para una mayor difusión de las investigaciones. Se entiende que todos los autores que remiten sus trabajos para ser publicados en la revista ceden a la Societat Arqueològica Lul·liana los derechos de explotación para su difusión a través de Internet, una vez que su aportación ha sido aceptada y publicada.

III. Normas de estilo

1) Las notas, siempre a pie de página, irán numeradas correlativamente e indicadas dentro del texto con números superíndices inmediatamente después de la palabra que provoca la nota o del signo de puntuación en su caso.

2) Los libros que se citen por primer vez se referenciarán de acuerdo con el siguiente criterio: APELLIDOS (en mayúscula), inicial del nombre seguida de un punto: *Título del libro* (en cursiva), tomo o volumen (si procede), lugar de edición, año, número de edición (si procede), p. seguida de la página concreta a la que se hace referencia (si procede). Por ejemplo:

FERNÁNDEZ ÁLVAREZ, M.: *Corpus Documental de Carlos V*, II, Salamanca, 1975, p. 237.

3) Si se trata de un artículo de revista que se cite por primera vez se seguirá el siguiente criterio: APELLIDOS (en mayúscula), inicial del nombre seguida de un punto: "Título del artículo" (entre comillas), *nombre de la revista* (en cursiva), número o volumen de la revista, p. seguida de la página concreta a la que se hace referencia (si procede). Por ejemplo:

ROSSELLÓ BOVER, P.: "El canvi de segle a la literatura de Mallorca", *BSAL*, 58, 2002, p. 16.

FONT JAUME, A.; LLABRÉS RIPOLL, R.: "La publicació de "l'Heròdot" del P. Bartomeu Pou, una llarga odissea", *BSAL*, 66, 2010, p. 173.

4) Si se trata de un capítulo de libro o actas de congreso que se cite por primera vez se seguirá el siguiente criterio: APELLIDOS (en mayúscula), inicial del nombre seguida de un punto: "Título del trabajo" (entre comillas), en APELLIDOS del editor, coordinador o director del volumen, inicial del nombre seguida de un punto, entre paréntesis las abreviaturas (ed.), (coord.) o (dir.) según el caso: *Título del libro o Actas de Congreso*, tomo o volumen (si procede), lugar de edición, año, número de edición (si procede), p. seguida de la página

concreta a la que se hace referencia (si procede):

NARBONA VIZCAÍNO, R.: "La Corona d'Aragó al segle XV: la monarquia i els regnes", en BELENGUER CEBRIÀ, E. (dir.): *Història de la Corona d'Aragó*, I, Barcelona, 2007, p. 351.

Si se trata de un capítulo de libro o aportación a congreso sin editor, coordinador o director se seguirá el mismo criterio empleado para los artículos de revista:

SERRA PUIG, E.: "Els Països Catalans a l'època dels Àustries", *La cultura catalana del Renaixement a la Il·lustració*, Barcelona, 1997, p. 18.

RUZAFÀ GARCIA, M.: "Valencia, Granada y el Norte de África en la Baja Edad Media: relaciones de frontera en la Baja Edad Media", *Actes del XVIIIè Congrés d'Història de la Corona d'Aragó*, II, Valencia, 2005, p. 928.

6) Si el trabajo tiene más de tres autores se especificará el primero seguido de *et alii*:

MOLAS RIBALTA, P. *et alii*: *Manual de Historia Moderna*, Barcelona, 1993, p. 217.

7) A partir de la segunda cita de un mismo trabajo se seguirá el siguiente criterio: APELLIDOS (en mayúscula), inicial del nombre seguida de un punto: dos o tres primeras palabras del título seguidas de puntos suspensivos, p. seguida de la página concreta (si procede); per ejemplo:

FERNÁNDEZ ÁLVAREZ, M.: *Corpus Documental...*, II, p. 237 (si se trata de un libro).

ROSSELLÓ BOVER, P.: "El canvi...", p. 16 (si se trata de un artículo o capítulo de libro).

No se utilizarán abreviaturas como *op. cit.*, *ibid* o *ibidem*, *passim*, etc.

8) Las abreviaturas empleadas en el trabajo y su desarrollo *in extenso* se especificarán en una primera nota al principio del trabajo.

9) En la cita de documentos se ha de incluir abreviatura del archivo en que se custodia, sección, número de la caja o legajo, folios (con indicación de recto o verso) o página/as:

ACA, Real Cancillería, Reg. 4333, ff. 68v-77v.

10) Las citas textuales cortas (menos de cinco líneas para un texto en prosa o un solo verso) se colocarán en el mismo cuerpo del texto y en cursiva. Las citas textuales más largas irán fuera del texto, sin comillas, en cursiva, formando un párrafo aparte sangrado a la izquierda.

11) Excepto en los casos en que se acaba de especificar, en el cuerpo del texto se emplearán cursivas exclusivamente para palabras y expresiones en la lengua distinta a la del trabajo. No se emplearán palabras subrayadas y la negrita se reserva exclusivamente para los títulos y subtítulos. El título del trabajo se presentará en letra Arial 16 y los subtítulos, en su caso, en el mismo tipo de letra, cuerpo 12 y en negrita.

12) Tablas y gráficos se presentarán insertos en el texto, además de por separado y numerados.

13) El número máximo de fotografías será de 10. Las imágenes se entregarán numeradas según el orden de aparición en el texto al final del artículo, acompañadas de un listado de pies de ilustración numerados de manera que coincida su número con el de las ilustraciones correspondientes. La resolución de las imágenes deberá ser de 300 ppp, su formato JPG o TIFF y de dimensión máxima por su lado mayor de 15 cm, siendo proporcional el menor.

